

QIZILMIYA O`SIMLIGI

Ro`ziyeva Gulsara Temirqulovna

Abduqahhorova Sabrina Shavkat qizi

Termiz iqtisodiyot va servis universiteti

Tibbiyot fakulteti

Annotatsiya

Ushbu maqolada qizilmiya o`simligi dorivorlik xususiyati xaqida va unday nma maqsadda foydalanishni bilib olishingiz va bu xaqida ma`lumotlarga ega bo`lishingiz mumkin. Qizilmiya (*Glycyrrhiza glabra*) — dukkakdoshlar oilasiga mansub, shifobaxsh ildizpoyaga ega ko`p yillik o`simlik. Uning ildizi tarkibida glitsirizin kislotasi mavjud bo`lib, balg`am ko`chiruvchi, yallig`lanishga qarshi va viruslarga qarshi xususiyatlarga ega. Tibbiyotda yo`tal siropi, choy va ekstraktlar tayyorlashda keng qo`llaniladi.

Kalit so`zlar: qizilmiya o`simligi dorivorlig xususiyati, qizilmiya siropi, tarkibi, ehtiyot choralari.

Kirish.

Qizilmiya — dukkakdoshlarga mansub ko`p yillik ildizpoyali begona o`t. Poyasi sershox, dag`al, bo`yi 40-150 sm, tik o`sadi. Barglari murakkab, toq patsimon, uzunchoq. Gullari binafsha rang, shoda to`pgulga yig`ilgan. Mevasi cho`zinchoq dukkak. Aprel-iyunda gullab mevalaydi. Urug`i va vegetativ usulda ildizpoyalaridan ko`payadi. Ildiz sistemasi kuchli rivojlanadi, 3 m chuqurlikkacha kirib boradi. Ildizpoyalaridan yer usti novdalari hosil bo`ladi, urug`i qattiq qobiqli, 30-35° C haroratda ko`karadi. O`rta Osiyoning hamma rayonlarida, jumladan, Toshkent, Farg`ona, Qashqadaryo viloyatlarida tarqalgan. Hamma chopiqtalab ekinlar, ayniqsa, beda va donli ekinlar orasida uchraydi, sug`orish kanallari bo`ylari, ariq yoqalari, bog` va uzumzorlarda o`sadi.

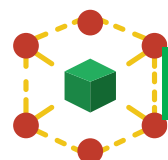
Asosiy ma`lumotlar:

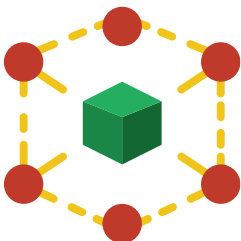
Tuzilishi: Bo`yi 40-150 sm, ildizi 3 metrgacha chuqurlikka kirib boruvchi kuchli tizim.

Tarqalishi: O`rta Osiyo, jumladan O`zbekistonda keng tarqalgan, namliksevar.

Tarkibi: Glitsirizin kislotasi, flavonoidlar, efir moylari.

Qo`llanilishi: Bronxit, pnevmoniya, oshqozon yarasi va nafas yo`llari kasalliklarida balg`am ko`chiruvchi va yallig`lanishga qarshi dori sifatida.

Ehtiyot choralari: Homiladorlikda, yuqori qon bosimida va oshqozon kasalliklarining o'tkir davrida shifokor maslahati bilan qo'llash tavsiya etiladi.

Tabobatdagi ahamiyati:

Qizilmiya ildizi siropi balg'amni suyultirib, yo'talni yengillashtiradi. Shuningdek, u an'anaviy tabobatda oshqozon-ichak trakti faoliyatini yaxshilash va immunitetni oshirish uchun ham ishlatiladi.

Asosiy dorivor xususiyatlari:

Yo'tal va nafas yo'llari: Qizilmiya ildizi siropi balg'amni suyultiradi va chiqarib tashlashga yordam beradi, bronxit, traxeit va yo'talni davolashda samarali.

Oshqozon-ichak tizimi: Oshqozon yarasi, gastrit va kislotalilikni kamaytirish uchun, shuningdek, yallig'lanishga qarshi ta'siri tufayli ichaklarni tinchlantirish uchun ishlatiladi.

Immunitet va virusga qarshi: Tarkibidagi glitsirizin viruslarga qarshi kurashadi va to'qimalarning yangilanishini yaxshilaydi.

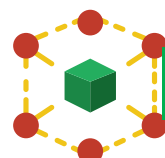
Teri kasalliklari: Ekzema, psoriaz va yallig'lanishli teri muammolarini davolashda yordam beradi.

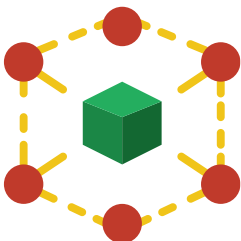
Qo'llash usullari:

Sirop: Yo'talni davolash uchun eng keng tarqalgan shakli.

Choy/Damlama: Ildizidan choy damlab, nafas yo'llarini yumshatish uchun ichiladi.

Ekstrakt: Tabletkalar yoki kukun ko'rinishida.

Ehtiyot choralari:

Qizilmiya ildizini uzoq muddat (4-6 haftadan ortiq) yoki yuqori dozada qo'llash qon bosimining ko'tarilishi va organizmda suv ushlanib qolishiga olib kelishi mumkin. Homilador ayollar, yuqori qon bosimi (gipertoniya) va jigar/buyrak kasalliklari borlar shifokor bilan maslahatlashishi shart.

Qizilmiya o'simligining asosiy dorivor xususiyatlari:

Nafas yo'llari kasalliklari: Qizilmiya ildizi siropi va damlamalari quruq yo'talni yumshatadi, balg'am ko'chiruvchi (ekspektorant) vosita sifatida bronxit va tomoq og'rig'ida samarali.

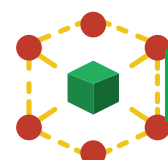
Oshqozon-ichak tizimi: Oshqozon yarasini davolash, surunkali qabziyatdan xalos bo'lish va me'da yallig'lanishini (gastrit) kamaytirishda qo'llaniladi.

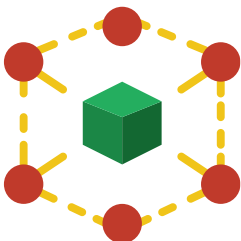
Yallig'lanishga qarshi va viruslarga qarshi: Tarkibidagi faol moddalar viruslarga qarshi kurashadi va to'qimalarning yangilanishini (regeneratsiya) yaxshilaydi.

Immun tizimini qo'llab-quvvatlash: Ayurvedada organizmni yoshartiruvchi va umumiy mustahkamlovchi vosita sifatida ishlatiladi

Ehtiyot choralari:

Qizilmiya preparatlarini uzoq muddat va yuqori dozada qo'llash qon bosimining oshishiga va organizmda suv ushlanib qolishiga olib kelishi mumkin. Homiladorlar va yuqori qon bosimidan aziyat chekuvchilar shifokor bilan maslahatlashishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Toshkent: „O‘zbekiston milliy ensiklopediyasi“ Davlat ilmiy nashriyoti, 2000–2006-yillar.
2. Wikipediya
3. Botanika (darslik)

